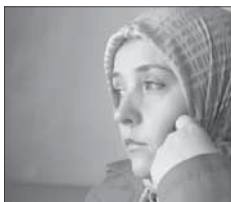

4

Балагълар – Аллагъны рагъмулугъу

5

Кимни артындан юрююк?

7

Очарда

НА КУМЫКСКОМ ЯЗЫКЕ

БУСУРМАНЛАНЫ РУГЪАНИ - ЯРЫКЪЛАНДЫРЫВ ГАЗЕТИ

Жагъиллигизни пуч этмегиз!

Дагъыстан халкъланы III Съездинде шайх Сайт афандини сөйлөвю.

Ассаламу алейкум, аявлу дагъыстанлылар! Яратгъаныбыз Аллагъ оьмюрюгюзню, рызкъыгъызны берекетли этсин ва берекетсиз заманлар гелмесин! Бир шиъруда булай сөзлер бар: «Кемчиликлеге мен оьзюм себепмен, тилимни де сюеклери ёкъ, шо саялы сюйген сюйгенни айтаман». Шо саялы оьзюм билегенни айтмагъа сюемен. Бары да затдан бек оьзюню жагъиллигин пуч этеген оьсюп гелеген наслу мени ичимни бушдура. Олар Совет Союзну заманы нечик болгъанны билмей, шо саялы оьзюм гөргенни айтайым.

Агъачлыкъгъа не учун гетелер?

Бизин Чиркейде Москвагъа барып бизнес этеген бир-нече адам бар эди. Ондан олар китаилы ва индиялы явлукълар ташый эди, адамлар да олагъа ону-муну гелтир деп тилей эди. Оланы бирисини

аты Абдулла эди ва ол бизге булай хабарлай эди. Бир гезик тахшагъардан къайтагъанда ол Къызылюрт станцияда тюшюп, чемоданларын бир чет ерге де салып, такси излей чыгъа. Шо заман эки милиционер гелип, гөрюнген ерде эре тура. Абдулла о милиционерлени де, олар да ону таный эди, неге тюгюл даим онда-мунда кеп барагъаны саялы, ол тергевню тюбюнде болгъан. Шо саялы Абдулла малыны янына гелип болмайлы, милиционерлер гетгенче токътай. Кеп заман токътама тюшсе де, олар да гетмеге къарамай болгъан. Олар еринден тербенмежекни англап ва дагъы кюй тапмай, чемоданларын да къюп ол уьюне бош къайта. Биз огъар: «Чемоданларынг не болду дагъы?» – деп сорагъанда, ол: «Олар алып гетгендир», – деди. Шолай четим заманлар эди.

Дагъы не гөргенмен? Сталинни вакътисинде болгъан ишни гъакъында айтайым, о заманларда мен гиччи эдим. Гумбет райондагъы Чирката деген юртда емиш ишлетеген завод бар эди, о гъали де шо бар.

» 3

Инкар этмеге бажарылмай Къуръанны

14 асру алякъда Къуръанда айтылгъанланы алимлер гъали билип тура.

Мугъамматрасул гъажи Саадиев,

Магъачкъала шагъарны Баш жума межитини имамы.

Гюнтувуш пачалыкъланы тарихин ахтаргъан бир алимни башына Сыйлы Къуръан булан таныш болмагъа ой геле. Башгъа динни юртеген ва шону яймакъ учун гъаракат этеген бу адам математик болгъан ва бары да ишлеринде логикагъа таянып уйренген. Ол Къуръанны гъакъыкътны излемек учун тюгюл ахтаргъаны. Бу Китапда ол «кемчиликлер ва къыйышмайгъан затланы» ачыкъ этмеге къаст этип, шоланы кемеги булан бусурманланы Исламдан айырмагъа къарай болгъан. Ону эсине гелеген кюйде, 14 асру алякъда Къуръанны Мугъаммат язгъан ва онда чёлде араплагъа яшамагъа нечик къыйын экенни, Пайхаммарны оьзюню ва ону къатынларыны гъакъында хабар юрюле.

Ол адамны Къуръанда «Марьям» деген сура болса да, Пайхаммар о кеп сюеген Гъаджасыны гъакъында

буса шолай сура ёкълугъу бек гъайран этген. Иса пайхаммар Къуръанда 25 керен эсерилип, Пайхаммар оьзюню аты булан янгъыз 5 керен эсерилегини де ону тамашагъа къалдыра. Къуръанда йимик, Марьям оьзге динлени сыйлы китапланы бирисинде де шолай абурлу ва оьр даражада эсерилмей. Къуръандагъы Яратгъаныбызны бу сөзлери де ону ажайып тамаша эте (маънасы): «Олар ойлашмаймы дагъы, Къуръан Аллагъдан болмагъан эди буса, онда къыйышмайгъанлыкъланы тапмагъа болар эди!» Гъайран болгъан доктор Миллер, артда да булай мюкюр бола: «Бары да китаплагъа кемчиликлерин аян этивде илму якъдан тергев этмеге бажарыла. Оьзюнде къыйышмайгъанлыкълар аз бар китап оьр санлы асар деп санала. Къуръан – кемчиликлерин излемеге къарайгъанланы алдын алагъан биргине бир китап. Бир яратывчу да оьз китабында шолай язмас эди! Къуръанда буса, бу китапда кемчиликлери ёкъ деп шолай тувра язылгъан». Бу аят алимни Къуръанны ахтармагъа бирден-бир ругъландыра ва ол ишин дагъыдан да бек теренлешдире.

Нобелни атындагъы савгъат.

Алам нечик яралгъаныны гъакъында айтылагъан аят да ону агъамиятын тарта (маънасы): «Инан-

майгъанлар гөрмейми дагъы, кеклер де, ерлер де бир болгъаныны, Мен оланы гъава булан айырдым ва бары да затны сувдан яратдым – олар инанмасмы дагъы?»

Бу аятдан гъакъыл алып, ол Ер юзю нечик яралгъаныны гъакъында теория чыгъартып, шо саялы Нобелни атындагъы премия ала. Оьзюню теориясына ол «уллу атылтывны теориясы» деген ат къоя. Кеплер шону гъакъында эштигендир. Шо теориягъа гөре, Алам яралагъанда башлап уллу атылтыв болгъан ва шондан сонг кеклер, юдузлар ва умуми Алам бола. Бу теорияны кюрчюсюн алим эсерилген аятдан ала.

Къуръан аятланы инкар этмеге бажарылмай.

Алим Пайхаммарны агъайы Абу Лягъабны яшавун ахтармагъа башлай. Ол адам оьмюр бою агъасыны уланы болагъан Мугъаммат Пайхаммар уйретегенге къаршы чыгъып, ону абурун тюшюрмеге къарай болгъан. Эгер де Пайхаммар кимни буса да янына гелип, Ислам динге чакъыра буса, лакъыр битгенче токътап, сонг гелип: «Бу гъакъылдан тайышгъан сизге не айтды?»

» 5

Британиялылар Ислам динни къабул эте

Британиялы газетлер билдиреген кюйде, артдагы 10 йылны ичинде бу улкеде Ислам динни къабул этгенлени санаву эки керенге ювукъ артгъан.

Бу далиллени жыймагъа Британияда не заманда да къыйын масъала болгъан, неге тюгюл чакъда бир оьтгерилеген халкъны гъисапгъа алыву адам янгы динни къабул этгенми яда шо динни юрютегенлени агълюсюнде тувгъанмы деп ачыкъ этмей. Алдагы санавлагъа гёре, Великобританияда бусурман динни къабул этгенлер орта гъисапда 14-ден-25 мингте ерли адам болгъан.

Амма, дин аралыкълар булан машгъул Faith Matters деген ахтарывчу кюрум ачыкъ этгени йимик, гъакъыкъатда бусурман динни къабул этгенлени санаву 100 минг адам болмагъа бола, демек гъар йыл бу пачалыкъда 5 минг адам Ислам динни къабул эте.

Faith Matters центри директору Фияз Мухал ачыкъ этген кюйде, Ислам динни Британияда нече адам къабул этгенини гъакъында мекенли санавлар гелтирмеге, озокъда, бажарылмас. «Бизин кюрум этген гъисаплар да орта санавланы гёрсете. Эсгерилген санавлар халкъны гъисап алывну ва межитлени далиллерине гёре асасланып этилген. Нечик болса да, Британияда артдагы он йылны ичинде бусурман динни къабул этгенлени санаву бир къадар артгъан», – дей ол.

«Неге ончакъы адам Ислам динни къабул эте?» – деген соравгъа, ахтарывчу булай деген: «Мени эсиме гелеген кюйде, ерли халкъ бусурманлыкъны къабул этегенлик жамиятгъа Ислам дин таъсир этгени булан тувра байлавлу. Адамлар Ислам деген недир деп билмеге сюе ва шо соравгъа жавапны тюрлю-тюрлю ёллар булан таба. Кёплер инбашларын къысып, уйренген яшавуна къайта, тек билгенин ушатып, шогъар гёре яшамагъа башлайгъанлар, Ислам динни къабул этегенлер де бола».

Тажикистанда межитлени япмагъа башлагъан

2011-чи йыл башлангъан гюнлерде Тажикистанны гъакимияты Душанбедеги Совет Союзну заманында кюрулгъан 10 межитни япгъан. Эниден тутуп Авул, Хаёти нав, Вокзал, Испечак ва Калинин деген ерлердеги авул межитлени иши токътатылгъан. Оланы имамлары ишин узатса, уголовный жавапгъа тартылажакъ деп билдиреле.

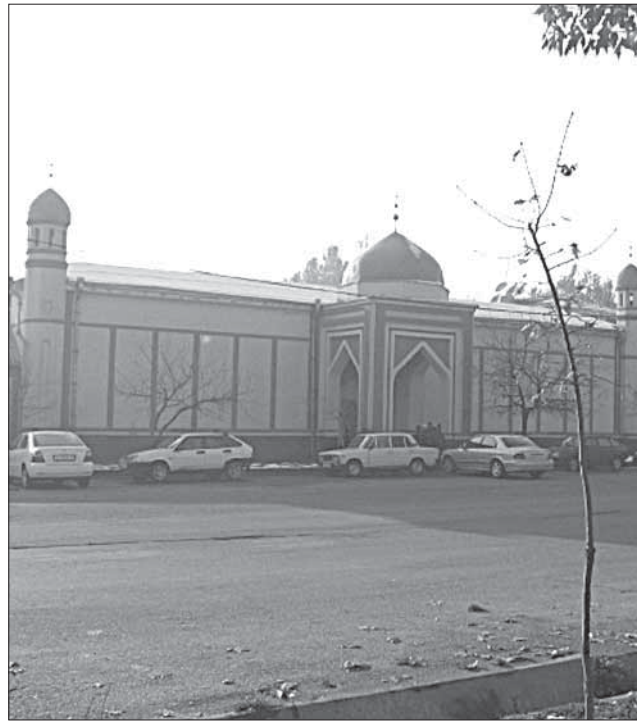
Тажикистан Гъукуматыны янында дин ишлеге къарайгъан Комитетни председатели ачыкъ этгени

йимик, ябылгъан межитлер ерли пачалыкъ идараларда регистрация этмейли, законсуз кюйде чалыша болгъан.

Испечак деген авулдагы межитни имамы Муллодават Мирзоев айтагъан кюйде, оьзлени межитинде бусурманлар намаз къылагъаны 40 йылдан артыкъ бола ва мунда гъар гюн 200-ге ювукъ адам жыйыла болгъан. Уллу чагъына этишген бу имам билдиргени йимик, ювукъ арада дагы межитлер ёкъ саялы, жамият булан намаз къылмагъа огъар энни бек къыйын болажакъ.

«Бу межит хашара деп айтылагъан къайда булан кюрулгъан. Демек, ерли халкъ оьзлер тегин ишленлер. Межитибизни регистрация этмеге сююп, нечесе керен тийишли идаралагъа арза берген эдик. Амма себепин англатмай, гъакимият регистрационны гери ура эди», – деп имам хабарлай. Ол айтгъан кюйде, межит къабурланы къырыйында ерлешген ва «жамият ер» деп саналмагъа болмай.

Арт вакытлерде ерли гъакимият «жамият ерлени» эркин этебиз деген мурат булан законсуз кюрулгъан оьзге биналардан башлап астаракъ «законсуз» межитлени бузмагъа да башлагъан. «Жамият ер» деп гъакимият шагъарны районларында яда авулларда кёп адам жыйылып болардай ерлер деп гёзалгъа тута.

«Дин кюрумланы гъакъында» деген янгы закон къабул этилген сонг, Тажикистандагы гъал бирден-бир гъалекли бола. Шо законгъа гёре, бары да межитлер 2010-нчу йылны 1-нчи январы болгъунча янгыдан регистрациядан оьтмеге борчлу бола. Бу законгъа ерли экспертлер де, ихтиярланы якълайгъан халкъара кюрумлар да къаршылыгъын билдире, неге тюгюл законну бир-бир бёлюклер ерли гъакимиятгъа дин ишлеге баш сукъмагъа генг имканлыкълар бере. Масала, дин кюрумланы межитлер ачмагъа болагъан ихтиярлары къыйыкъсытыла. Ондан къайры, межит ачмагъа ихтияр алынагъанда огъар гележек бусурманланы санаву да гъалигисинден кёп болмагъа герек болажакъ ва межитлерден жыйылагъан йыллыкъ акъча гъакъ да артгъан.

Ислам динни террорчулукъ булан аралыгъы ёкъ

Тюркияны премьер-министри Режеп Тайип Эрдогангъа «яшавгъа ойлашгъанын гийиртмеге болагъан» адам деген ат берилген. Бу гъаракатчы пачалыкъ башчыгъа, рагъмулукъ тармакъда оьр даражагъа етип болгъан саялы, шайых Фахд аль-Агъматны атындагы абурлу халкъара савгъат берилген. Бу гъакъдагы шатлы жыйын Кувейт пачалыкъны тах-

шагъары Эль-Кувейтде оьтгериле.

«Кувейтде, бусурманланы бирлиги учун гъаракат этеген ва гъажатлылагъа кёмек этегенлени сюегенде йимик, Эрдоганны да нече де бек сюе», – дей оьзюню сёйлевюнде савгъатны абурлу Президенти шайых Фахд аль-Агъмат ас-Сабах.

«Террорчулукъгъа къаршы ябушагъан болуп, рагъмулукъну ёкъ этмеге биз къоймасбыз, неге тюгюл бу къылыкъ бизин динибизни кюрчюсю», – дей шайых аль-Агъмат.

«Биз террорчулукъгъа къаршыбыз, шо саялы рагъмулукъну оьр даражадагы ишни яшыртгъын тюгюл, ачыкъдан-ачыкъ этежекбиз», – деп ол къоша.

Тюркияны башы Кувейтни ёлбашчыларына баракалла билдире. Оьзюню сёйлевюнде Ислам динге бютюнлей дюньяда къаршы этилеген ишлеге агъамиятын бакъдыра.

«Бугюн биревлер Магъаммат яда Агъмат деген атлар булангъылары гёрегенде, олар жинаятчылар болмагъа герек деп ойлаша. Ислам динни террорчулукъ булан байлайгъангъа биз къаршы чыгъабыз. Динибизни аты да «Салам» деген сёз булан байлавлу, шондан баш ала», – деди Эрдоган.

«Шолайлыкъны болдурагъан гючлени биз бек яхшы таныйбыз ва шоланы ишлерин гележекде де танкъыт этежекбиз. – Амма оьзлер бусурманлар да этеген ишлерине жавап бермеге герек ва шолай айыплавлар болмас учун, себеп бермеге тарыкъ тюгюл», – деди Тюркияны башчысы.

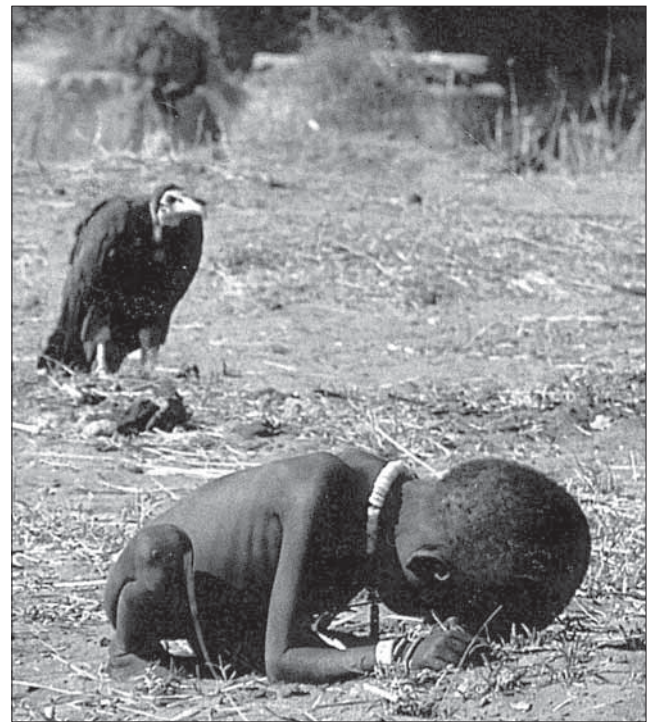
Африканы ачыкъ бийлеген

Африканы темиркъазыкъ-гюнтувуш янында аслу гъалда бусурманлар яшай ва бу якълар дюньяда лап ярлы регионланы бириси санала. Уьстевюне бу якъларда кюргъакъ йимик балагълар да кёп бола.

ООН-ну далиллерине гёре, Сомали деген пачалыкъ ювукъ арада авур сынавланы башдан гечирмеге болажакъ, неге тюгюл мундагы 3,2 миллион адамгъа (уьлкедеги халкъны 40 проценти) кёмек этилмеге тарыкъ. Нечесе йылланы узагъында токъталмайгъан давда яшайгъан мундагы халкъны башына гъали ачыкъ деген балагъ да къопгъан.

Жибутини гъукуматы юрт хозяйство ва гъайванчылыкъ булан машгъул сабанчылана кюргъакълыкъдан гёрген заралны басылтмакъ учун, 38,9 миллион доллар гереки билдирген ва тышдан кёмек излей.

Эритреяны гъукуматы буса дюнья жамиятындан кёмек гъисапда 400 минг тон будай бермекни тилеген, неге тюгюл ачыкъ булагъа да этишмеге къоркъунчлу. Ювукъ арада бу пачалыкълагъа кёмек этилмесе, мунда кёп-кёп адам ачдан оьлмеге бола.

www.islamdag.ru деген сайтдан алынгъан

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ
Асхабали МУРЗАЕВ

Главный редактор
Патимат ГАМЗАТОВА

Редактор
Абдул-Азиз МИЧИГИШЕВ

Компьютерная группа
Лейла ГУСЕЙНОВА
Гульнара АБДУЛАЕВА

Менеджер
Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ
Абдусабир АХМЕДОВ

Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.
Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-37006 от 29 июля 2009 г.

Индекс 51325
При перепечатке ссылка обязательна.

Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».
Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20.

Заказ № _____

Сдано в печать 22 декабря 2010 г.
Тираж 3.500 экз.

Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала, ул. Азиза Алиева 2.
Тел.: (8722) 61-00-64.

По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам:
по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24
по г. Махачкале — (8722) 914-222.

E-mail: assalamweb@gmail.com;
www.assalam.ru

Жагъиллигизни пуч этмегиз!

1 « Шо заводну директору этип чиркейли адамны белгилеген болгъан. Огъар инг башлап заводну ярашдырма герек деп тапшура. Мени агъам йыллары яш буса да ва астер къуллукъну да кютмеген эди буса да, бажарагъан усталардан санала эди. Шо заводну директору агъамны озлеге ишлемеге чакъырмакъ учун, адамлар да йибериш, кеп тилей эди. Ол шонда ишлемеге гетген саялы, юрт сиривден бизин къойларыбызны ташлай. Йигирма беш йылгъа ону-муну чачмакъ учун бав бере эди – чачылгъан картопу-буз баргъа да къарамайлы, шо гесек топуракъны да бизден чыгъарып алдылар. Бизин эки оьгюзюбюз бар эди. О заманларда эки гъайванны сакъламагъа гери урула эди, шо саялы ону бирисин башгъаланы атына язып, шолай сакълай эдик. Адамлар тил этген саялы, шо эки оьгюзюбюзню де алмагъа сюе эди, тек биз заманында оланы юртдан чыгъармагъа болдукъ... Шолай четим заманлар эди.

О заманларда эки къатлы уй этмеге болмай эдинг, неге туюл шоссаягъат ахтарыш ишлер этилмеге башлана эди. О заманларда акъ керпич янгы чыкъмагъа башлагъан эди ва кимни буса да абзарины шо керпич къотарылып гёрсе, ондан тийишли кагъызлар гёрсетмекни талап эте эди, неге десе акъ керпич янгыз гъукумат ишлерде къоллана эди.

Ал заманларда пачалыкъны аманлыгъын нечик гючлю сакълайгъанны да биле эдик. Инхолу шайых Абдулгъамит-афанди Аштарханда болгъанда, огъар мунда къонакълай гелип, бар арап адам бар дей. Ол арапны гёрмек учун, ону булан ёлукъмакъны тилей. Лакъырлашгъан сонг, шайых огъар: «Оьгюзюбно пачалыгъыгъыз Сауд Арабстангъа мени де алып гетмеге болмаймысан? – деп сорай. Арап огъар: «Сени туюл, пачалыкъ билмейли, инени де чыгъармагъа бажарылмай» – деген.

Оьзюм гёрген бирдагъы мисалны айтайым. Мен Каунас шагъарда астер къуллукъумну кютегенде бизин бёлукде машин де, ат арба да бар эди. Атгъа ем тарыкъ экенге, бир гезик старшина мени де, бирдагъы башгъа солдатны да Польша булангъы дазуда от чалма алгъан эди. От чалагъан ер дазу экенни биз хас багъаналаны гёрюп билдик. Дазу сакълавчулар булан лакъырлашып, олагъа: «Жинаятчылыкълар, низам бузувлар боламы?» – деп сорайбыз. Олар айтгъан кюйде, шолай ишлер болмай да къалмай. Масала, бир гезик дазудан законсуз кюйде чыкъмагъа къарагъан онунча класда охуйгъан ерли яш тутулгъан болгъан. Неге дазудан чыкъмагъа къарайсан

ва къайсы якъгъа ёл тутгъансан деп сорагъанда, ол къардашларыны янына, Понтувиш Германиягъа бармагъа сюегенин билдире. Ол яшгъа сонг не болду деп сорайбыз. Ол яшны он йылгъа туснакъгъа сала. Охувчу яшлагъа гъали суд гесилеми-гесилмейми мен билмеймен. Муна шулай къатты эди о заманлар, уллулар о йылланы унутмагъан, жагъиллер де о гъакъда билсе яшшы.

Энни агъачлыкълардагъы къачакълагъа сорайкълар: гъалиги яшавда олагъа не этишмей? Гъар ким де бавунда не чачма да бола – огъар «Гъей» деген гиши болмас. Къой сиривлер бакъма сюе буса – ихтияры бар. Бизнес юртме сюе буса, дюнъяны не ерине барма да бола – бир пуршав да ёкъ. Гъали не айтайыкъ

суюмеймен». Ойлашып къарагъыз: дюнъяда низам сакълавчуларсыз пачалыкъ къачан болгъан? Милиция болмагъа герек, пачалыкъ низам сакълавчуларсыз болмай. Не саялы оланы оьлтюре дагъы? Адамлар башгъа-башгъа бола ва оланы бириси яманлыкълар эте буса, жазасын Аллагъдан гёрер. Адамлар олайлагъа зарал этмеге ихтиярлы туюл, айрокъда оьлтюрмеге. Ислам дин бизге гъатта имансызланы оьлтюрме де гери ура болгъан сонг, бусурманлагъа нечик къол гетериле дагъы? Олар оьз-оьзюм атылып, женнет агълюлер болабыз дей. Гъакъылы бар адам шолай иш этмес! Бусурман алимлини арасында асылып оьз-оьзюм оьлтюрген адамгъа багъышлап жаназа намаз

дырсын! Туюн айтса, мени олагъа языгъым чыгъа.

Жагъиллени ишсизлиги.

Аявлу къардашлар! Дагъыстан халкъ даим эркеклиги булангъы, ишден къоркъмайгъан, бажарывлу ва динни юртеген болгъан – шо белгили. Амма бугюн заманлар алышынгъан. Совет заманда адам ишсиз къалмай эди. Инсан милициягъа туюссе, инг башлап къайда ишлейгени сорала эди ва ол ишсиз буса, эки къат къыйын бола эди. Тамаша да туюл, ишсиз адам агълюсюм ашатмакъ учун, жинаятчылыкъларгъа бара буса. Гъали тувулунгъан гъалны аслу себеби жагъиллени ишсизлиги деп айтар эдим. Оланы иш булан

арап тилде язылгъан?» Жавап берилмегенде, ол къайтарып сорай. Бирдагъы керен сорагъанда да, жавап ёкъ. Уьюнчо гезик сорагъанда буса, КГБ-деги адам ачувланып: «Бу башгъа масъала. Олтур еринге, шону охумагъа ярамай!» – деди. Ол да астаракъ ерине олтура, неге туюл токътамаса, не болажагъын яшшы англай эди. Шо йылларда дин шолай гъалда эди! Бугюн бизге динни юртмеге пуршав бармы дагъы? Бугюн адамлар паракат кюйде гъаж къыла. Бизин пачалыгъыбызда гъажгъа барагъанланы аслу яны дагъыстанлылар. Башгъалар квоталарын сата буса, биз шоланы сатып да алабыз. Чиркейде 12 межит, мадраса бар, онда сюйген гиши охумагъа бола – дагъы не герек экен? Неге адамлар агъачлыкъларгъа гете дагъы? Агъачлыкъларгъа гетегенлени бирдагъы керен чакъыраман: жагъиллигизни пуч этмегиз! Бизге шондан бу дюнъяда да, ахыратда да бир пайда ёкъ. Уьстюнлюк боламы дагъы, эгер урлап, тонап, оьлтюрюп къазана буса – шо гъалал къазанчмы дагъы? Биревлер айтагъан кюйде, чиновниклени байлыгъы гъарам ёл булан жыйылгъан, тек шоланы малын чыгъарып алмагъа да гъалалмы?

Аявлу дин къардашлар ва къызардашлар! Гичи яшлар саялы оланы ата-анасы жавап бермеге тарыкъ. Эгер де ата-ана авлетлерин ташласа, герекли тарбия бермесе, олар яман болуп оьсежигине шеклик ёкъ. Ата-ана тюз тарбия берген, дин якъдан оьсдюрген яшлар терсе ёлгъа нагагъ туюшегени де ачыкъ.

Сизин гъаригизни, дин борчланы кютмейген иш ёлдашларыгъыз, къардашларыгъыз яда хоншугъуз ёкъ туюл. Шолай адамлагъа насыгъат этмеге тарыкъ. Бусурман адам нечик болмагъа гереге, намаз нечик къылынагъаны гъакъда олагъа англагъа тарыкъ. Эгер де биз бу масъалагъа жаваллы янамасакъ, Къыямат гюн Аллагъгъа бизин гёрсетип, ол адамлар бизин жавапгъа тартагъа тилежек, неге туюл билимбиз де бар туруп, тарыкълы затлагъа оланы уйиретмегенбиз. Амма биз таньшларыбызгъа насыгъат этсек, герекли затланы англагъа – Аллагъны алдындагъы борчну кютген болабыз ва бизге бирев де Къыямат гюн бармагъы булан гёрсетмес. Къардашлар, айсениликни куюгъуз! Бусурман гишини айланасындагъы бары да адамлагъа жаны аврума тарыкъ. Шолайлардан болмагъа Аллагъ бизге насип берсин!

Аллагъ савлукъ берсин, шатлыкълар болугъуз, даим бизин берекет къуршасын! Вассаламу алейкум варагъматуллагъы ва баракату!

дагъы олагъа? Не учун агъачлыкъларгъа гетмеге тарыкъ? Мени эсеме гелеген кюйде, агъачлыкъларгъа гъакъылы ва билими ёкъдан гетелер. Баш ишлемей буса, аякълагъа гюч бола деп негъакъ айтылма чы. Натижада, барыбыз да герегеник йимик, олар оьлтюре ва оланы да оьлтюре... Пайхаммар айтгъан булай сёзлер бар: «Сен не этсенге, шону сагъа да этер!» Яратгъаныбыз, чыкъангъа мишикни бакъдырагъанда йимик, олагъа адамланы къаршы эте.

Не саялы милиционерлени оьлтюрелер?

1990-нчы йылларда, Мычыгъышдан таба вагъабылар чапгъын этгенде, бизин юртлубуз оланы арасында алдагъы хоншусун гёре. Узун сакъаллы ол жагъил адам булай деп айта болгъан: «Мен барындан да бек тарикъатны юртегенлени де, милиционерлени де

къылма яраймы-ярамаймы деген пикру алышдырыв бар. Неге десе, алимлери олай адамны бусурмангъа санамагъа яраймы-ярамаймы деген шеклик бар ва бусурман туюлню артындан жаназа къылынмай. Оьз-оьзюм асып оьлтюргенни де, атылып оьлтюргенни де арасында не башгъалыкъ бар? Атылып оьлтюрегени дагъы да бетер. Шолайлар женнетге де умут этелер... Олар женнетге ювукъ да гелмежек, ону ийисин де билмежек.

Кысгъача айтгъанда, агъачлыкъларда яшынагъанлагъа мени насыгъатым бар. Куюгъуз шо агъачлыкъланы къыр жанлагъа, адам арагъа къошулулгъуз. Олар къабул эте буса, шолай мени насыгъатым. Эгер де олар ангалмайгъаны бар буса, гелсин мени яныма – англагъа къарарман! Мен оьзюм олагъа англагъарман ва соравларына жавап берермен. Насыгъатлагъа тынгласа, оьзлеге яшшы болур. Аллагъ оланы тюз ёлгъа бакъ-

таьмин этмек – пачалыкъны борчу. Эгер де алда ишлеп тургъан заводлар ишлемей буса, жагъиллер не булан машгъул болмагъа тарыкъ? Амма, къаст этсе, озокъда, иш тапмагъа бажарылмай къалмас. Шо агъамиятлы ер.

Дин бизин яшавубузда.

Бизин яшавубузну дин янына къарасакъ? Мен Чиркей ГЭС-де от сёндюрювчо болуп ишлейгенде, онда бир гезик жыйын оьтгерген эди. Бары да къуллукъчуланы жыйып, КГБ-ден де адам гелген эди. Жыйында кеп масъалаланы уьстюнде ойлашылды. КГБ-ден гелген адам уйде намаз къылымгъа пачалыкъ гери урмай деп айта эди. Шо кюйде арап тилге уйренмеге де ярай деди. Бизде гъайдавчу болуп ишлейген бирев, къол гетерип, сорав бермеге сюйду. Ихтияр алгъанда, ол: «Сиз арап тилге уйренмеге ярай деп айтаса, олай буса Къуръан охумагъа неге ярамай, о чу

Балагълар – Аллагъны рагъмулугъу

Асият Магъамматова

Омюрюню ичинде адамлар тюрю-тюрю къыйылыкълар булан ёлугъа. Биревлер Есибизни къадарына мынкъ деп айтмайлы чыдай, башгъалар гючю етишмейгенлигинден айланадагъылардан ачывун ала. Амма къыйылыкълар бизин учун сынав экенни билмеге тарыкъ. Пайхаммар ﷺ булай деген: «Гертиден де, къопгъан уллу балагъдан шабагъат да уллу болажакъ. Аллагъ сюегенлерин сынап къарай. Къыйыны заманда чыдамлыкъ гёрсетип бажаргъаны – Ону разилигин къазанжакъ, чыдап болмагъаны буса – Аллагъны разисизлигин къазанжакъ».

Кёп керен сыналгъан ва шолардан оър даражада чыкыгъан адамны иманы лап исбайы бола. Агъмат етишдирген гъадисде булай айтыла: «Барысындан да кёп пайхаммарлар сынала, сонг яхшы ишлер этегенлер, сонг олагъа ошайгъанлар». Балагълар булан сыналмагъанлар герти дюньягъа чыкыгъанда, балагълар булан сыналгъанланы гёрюп, олар къазангъан шабагъатны билип, озлени къайтара дюньягъа йибермекни ва къайчылар булан обзюн гесмекни тилежеклер. Балагълар бу дюньяда этген гюнагъ ишлерибизни чая, дагъы ёгъесе олар учун ахы-

ратда къатты жавап тутма тюшер эди. Али асгъаба Пайхаммардан ﷺ эшитгеннин булай етишдире: «Гъей Али, авруе яда башгъа зат йимик гелеген балагъ – гюнагъланы натижасы. Аллагъ Рагъмулу, Ол бу дюньяда къыйылыкълар ва балагълар булан сынагъан къулларын Къыямат гюн такъсыргъа тартмай. Есибиз гечгенлеге сорав алыв этмей. Шолайлыкъда олар гечилген кюйде къала». Яратгъаныбыз гюнагъланы да, имансызланы да бу дюньяда такъсырламагъа алгъасамай – эстабыш, товба этип, тюз ёлгъа тюшюммеге болсун деп, Ол Къыямат гюн болгъунча такъсырны артгъа тебере. Гюнагъы ёкъ пайхаммарлагъа йиберилен балагълар буса, оланы даражасын оър этмек учун йибериле. Къыйылыкълардан адамны ругъу гётерилмеге герекни орнунда, ону ягъы сына. Неге десе, Аллагъ къулун сюйген буса, огъар сынавлар йибере. Сынаи буса – сюе! Есибиз Аллагъ Къуръанда булай дей (маънасы): «Сизде бар зат – битежек, Аллагъда бар зат – даим къалажакъ» («Ан-Нагълъ» сура, 96-нчы аят). Биз къыйылыкъларгъа кантыллама уйренгенбиз. Амма шо айышлы хасият. Эгер пакъыр яшайгъан адам уч гюнню узагъында осал яшайгъанына кант эте буса, ол къыйылыкъларгъа чыдайгъанланы сиягъындан тайдырыла. Бизин яшавубуз азандан къамат болгъанчакъы мюглетде обтегенни унутмагъа тюшмей, шо саялы бу аз заманни маъналы ва пайдалы йибермеге къарайыкълар. Шайтан ёл тапгъан напсыбыз биз чыдамлы болгъан-

гъа, озокъда, къаршы. Обзюню кепине гелмейген затлагъа о душман. Бир супу гъар гюн азарханагъа барып, авруулагъа къарамагъа, оланы азабын гёрмеге обзюне борч этген болгъан. Шо кюйде ол адам гъар гюн туснакъларгъа да барып, жаза этилмеге герекли жинаятчылагъа да къарай болгъан. Сонг уюне де къайтып, сав гюнню узагъында, обзюне этилген рагъмулукъ саялы, Аллагъгъа шюкюрлюк эте болгъан. Башгъача айтгъанда, Аллагъгъа шюкюрлюк этмек учун, биз обзюбюзден тебен даражада яшайгъанлагъа къарамагъа герекбиз, дин якъдан алгъанда буса, обзюбюзню оър даражадагъылар булан тенгледирмеге тарыкъбыз. Амма гъакъланы шай-

тан бийлесе, шо къаравлар тюбюклардан башгъача болмагъа бола. Яратгъаныбыз Къуръанда булай айта (маънасы): «Ер юзюнде сиз гёрген бары да балагъны Биз Языв Китапда шо яралгъанча да алдын язгъанбыз» («Аль-Гъадид» сура, 22-нчи аят). Болажакъ затдан къачыв ёкъ. Гертиден де, биз Аллагъныкибиз ва Огъар къайтажакъбыз. Шо гъакъда болгъан чакъы кёп ойлашсагъызы, юрегигизни паракатлыкъ къуршажакъ. Бары да барлыгъыбыз бу дюньяда къалажакъ, бизин булан янгъыз яхшы ишлерибиз гёчежек. Аявлу дин къардашларым ва къызардашларым, сизге яхшы жамият ва къатты иман ёрайман!

Дюньялыкъланы сююв

Ниъматулла Мустапаев

Бизин бусурманлар этип яратгъанына Есибиз Аллагъгъа битмейген макътав болсун! Амма не учун яралгъаныбызны билебизми экен? Яратгъаныбыз Къуръанда булай айта (маънасы): «Мен адамланы да, жинлени де Магъа ибадат этсин деп яратгъанман». Пайхаммарны ﷺ гъадислеринде дюньялыкъ не зат экенни маънасы ачыкъ этиле ва Ер юзю – муъмин учун туснакъ йимик деп айтыла.

Амма яшав чабывудда не учун яралгъаныбызны унутабыз ва Аллагъ алдында дюньялыкъ – жибинни къанатты чакъы да къыйматлы тюгюл. Шо саялы Есибиз бизге булай эс гелтире (маънасы): «Гертиден де, сени учун гележек яшав гъалигисинден яхшы» («Аз-Зугъа» деген сура, 4-нчы аят). Бу дюньялыкъланы къыйматы ёкъну ва ахырат яшав оър экени гъакъда сыйлы аятларда ва гъадислерде охумагъа тынч, тек шо ойгъа къыйышывлу яшав къуруп болмагъа ким-ким де бажармай. Адамны юреги бир вакътини ичинде эки затны сюймеге болмай. Шо саялы адам пана дюньяны да Гертю дюньяны да арасында сайламагъа герек ва гъакъланы бар гиши не сайлажакъы ачыкъ.

Обзюбюзню тергеп къарайыкълар: намаздан сонг бары да затдан бек не тилейбиз? Булай деп два этебизми: «Гъей Аллагъ, тюз ёл булан юрюмеге имканлыкъ, таза юрек, арив къылыкъ ва яхшы ахыр, Пайхаммаргъа ﷺ сююв бер!» Яда: «Магъа уй, машин, къазанч бер» – деп тилейбизми? Гъали обзюгюз ойлашып къарагъызы.

Инсанлар бу дюньялыкълар яшав тез битежеги ва къачан буса да облежегибиз гъакъда унутуп къала. Бизин девюрде хапарсыз ажжалны ва жагъл адамлар облегенин де кёп гёребиз. Заманыбыз аз экенни ва Аллагъгъа бакъмагъа герек экенни, Ону разилигин къазанмагъа тарыкъны англамагъа шолайлыкъ таманлыкъ этмейми дагъы? Биз бу дюньяда йибереген заманни къыйматлап болмайбыз ва шону негъакъ йибереген гезиклер аз тюгюл. Бош хабарлардан ва маънасыз ишлерден адам айырылар, эгер Аллагъны эсге ала буса ва Ону разилигин къазанмагъа къаст къыла буса. Иман бар бусурман гиши, дюньялыкълар яшав тез гетежегин англап, заманын бош йибермес, гери уралагъан затлардан да сакъланыр. Неге тюгюл Къыямат гюн бош хабарлары ва маънасыз ишлери саялы да жавап бермеге тюшежек. Шо гюн Аллагъны алдында бай да, ярлы да, гючлю де, осал да, яш да, къарт да бир йимик болажакъ. Шо саялы Аллагъны разилигин къазанмакъ учун не этгенмен деп, гъар кимибиз ойлашып къарасын. Гъали шо гъакъда ойлашмаса ва янгълышланы тюзелтмеге башламаса, сонг геч болмакълар бар.

Иман бар гишини бары да ойлары, негетлери, сёлери ва ишлери бир муратгъа бакъдырылма тарыкъ – Аллагъны буйрукъларын кютовге ва Огъар къуллукъ этивге. Къуръанда Аллагъ адамгъа нечик яшав къурмагъа герегин гёрсете (маънасы): «Айт: гертиден де, мени намазым ва мени ибадатым, яшавум ва ажжалым – дюньяланы Еси Аллагъгъа багъышлана» («Аль-Анам» деген сура, 12-нчи аят).

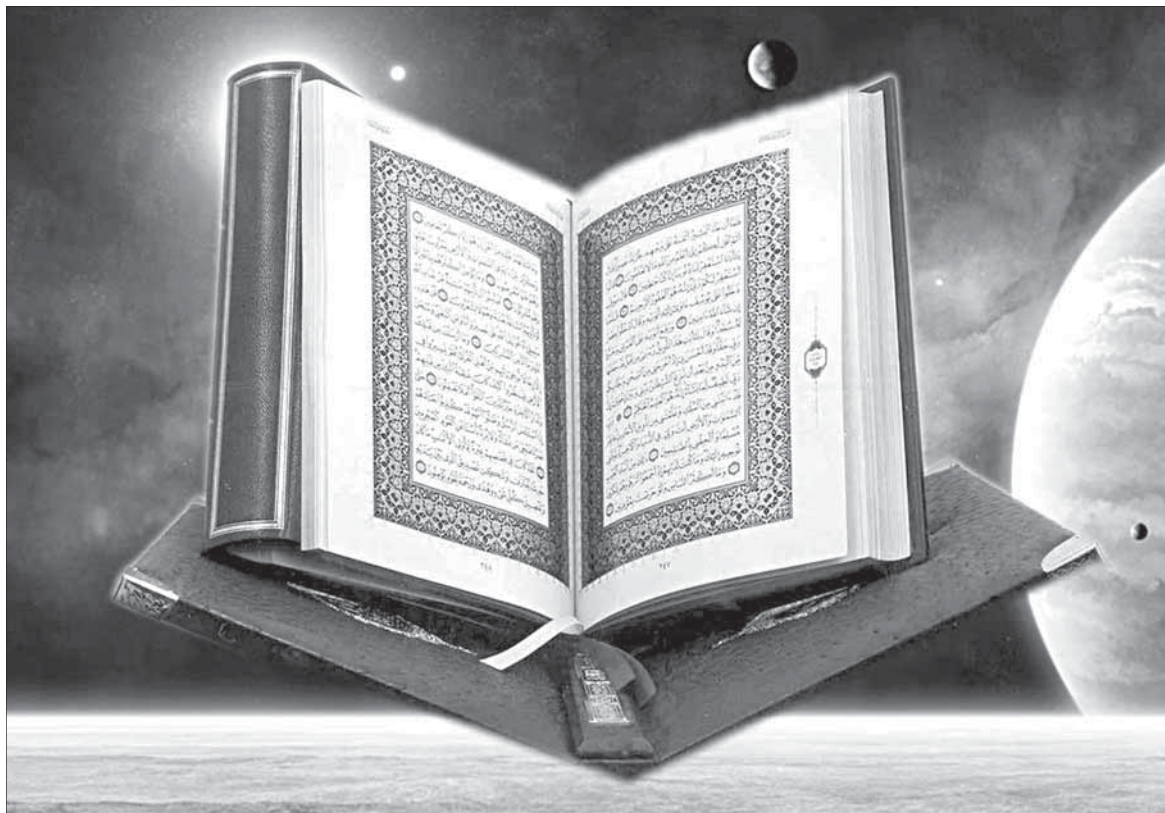
Гертю дюньяны къюуп, пана дюньяны артындан чабагъанланы уылгюсю – гъалиги Гюнбатар пачалыкълар. Дюньялыкъланы сюювню ва пана дюньяны яхшылыкъланы къазанывда Гюнбатар кёп алгъа гетген, амма шону булан бирче Гертю дюньяны да тас этген.

Къуръанда булай айтыла (маънасы): «Дюнья яшавну излейгенлеге Биз толу кюйде берербиз ва олар муратларына етер. Олагъа гележек яшавда ялындан къайры бир зат да ёкъ. Дюньялыкълар яшавдагъы оланы гъаракаты негъакъ гетди ва бары да ишлери маънасыз къала» («Гъуд» деген сура, 15-16-нчы аятлар).

Ахырда олай адамланы жагъаннемдеги азабын суратлама сюемен. Къыйылыкълар ва умутсуз гъалда олар булай дежек: «Есибиз бизин! Чыгъар бизин шундан, биз яхшылыкълар этежекбиз, этгенлерибизни этмесбиз». О заман Аллагъ булай деп айтар: «Сиз алып болар чакъы биз сизге насибатлар йибермегеним эдик дагъы? Сизге англаывчу гелген эди чи. Азабны чегипиз энни, неге попол пасыкъларгъа кёмекчилер ёкъ» («Фатър» деген сура, 37-нчи аят).

Инкар этмеге бажарылмай Къуръанны

1 « – деп сорай болгъан. Бары да ишлеринде ол янгыз бир муратгъа къуллукъ эте болгъан – Пайхаммарны ﷺ яман этип гёрсетмек. Къуръанда айтылагъан кюйде, Абу Лягъаб оьлгенче он йыл алда «Масад» деген сура тюшюрюлген болгъан. Шо сурада Яратгъаныбыз ачыкъ этеген кюйде, Абу Лягъаб Ислам динни къабул этмеген кюйде оьлюп гетежек. Алим шо гъакъда булай ойлаша: «Абу Лягъаб он йылны ичинде Пайхаммарны ﷺ янына да гелип, геземелик къайдада буса да шагдаатны айтып, Къуръанны ялгъан этип гёрсетмеге бола эди. Эгер ол юреги булан инанмай буса да, авзу булан «Ашгъаду алля илягъа иллялагъ» деп айтгъан эди буса, Къуръан калима ялгъан болуп чыгъар эди, амма Пайхаммарны ﷺ яман этип гёрсетмеге къарайгъан ол адам шолай этмей. Неге десе, Къуръан – Аллагъны каламы ва шону инкар этмеге бажарылагъан иш тюгюл».

Ислам динге пуршав этив.

Олай да, Къуръан аятларда Мугъаммат Пайхаммарны ﷺ уьмметини гележеги гъакъында айтылагъаны да ону бек тамашагъа къалдыра. Яратгъаныбыз булай айта (маънасы): «Бусурманлагъа къаршы адамланы арасында ягъудилер лап ла оьжетлилер». Бу аят йибериленде ягъудилер бусурманлагъа къаршы турувунда оьзге къавумлардан къалышмай эди. Амма заман гетип гъал алышына. Артдагъы нечесе юз йылланы узагъында ва гъалиги заманда да олар бусурманланы лап оьжетли душ-

манлары. Олар оьзлени сиясында бир муратгъа къуллукъ эте – болса да, болмаса да, Ислам динге болгъан чакъы кеп пуршав этмек. Бусурманлагъа четим этмеге бажарылагъан гезиклерде аслу гъалда биз оьзюбюз айыплы болабыз. Бу аят – Къуръанны караматы, неге десе Яратгъаныбыз 14 асру алякъда болажакъ затланы гъакъында бусурманлагъа алданоьк билдирген.

Алим ташдырагъаны йимик, сыйлы Китапланы арасында янгыз Къуръан болажакъ затланы гъакъында айта, оьзгелер буса, болгъан ишлер булан дазулана. Аллагъ Къуръанда булай айта (маънасы): «Сагъа етишеген Бизден гелеген бу яшыртгъын билимни сен де, сени халкъынг да билмей

эди». Демек, Къуръан Пайхаммаргъа да ﷺ, ону халкъына да белгисиз затланы гъакъында хабарлай. Шолай билимленни адам оьзю Къуръангъа гийиртмеге болагъаны гъакъда ойгъа гелтирмеге де къыйын!

Нобел премиягъа лайыкълы болгъан алимни ахтарывлары ону Ислам динни къабул этмеге эс тапдырта. Шо гъакъда доктор Миллер артда билдирме де билдире.

Къуръанны алааматлары токъталмай.

Къуръанны тамашагъа къалдырагъан алааматлары гъали де токъталмай. Алимлени ахтарывлары, илмуну оьсюю Къуръанда бар караматланы ачыкъ эте. Маса-

ла, о заманларда янгыз гъайванни кемеги булан (ат, тое, къачыр болсун) сапар этеген адам къавумгъа Яратгъаныбыз булай маълумат билдире: «Сиз сапар этмеге болсун учун ва гезге алив тиеген, Мен къачырланы, атланы, туюелени яратгъанман. Сиз билмейгенни де яратажакъман». Ойлашып къарагъыз: 1400 йыл алда яшагъан адам шолай деп айтмагъа болурму эди? Бу аятда геземек учун гъалиги заманда къолла-нагъан поездлени, самолётланы ва машинлени гъакъында айтыла чы!

Аврувгъа эм.

Бирдагъы бир тамаша ишни гъакъында айтмагъа

соер эдим. Бир бусурман алим пайдалы янгы ишни гъакъында билген кюйю гъакъында билдирейим. Шо ойгъа ону «Юсуф» деген сура гелтире. Къуръан аятланы охуп, ол Юсуф пайхаммар гезлери гёрмейген болгъан атасына гелгин йиберип, булай деп айтгъанны биле: «Бу гелекни ону бетине ташлагъыз, ол гереген болажакъ». Аятгъа гере, уланыны гъакъында хабар гелтиргенде, ол: «Юсуф саялы мени пашман къуршады», – деп айтып, гёрмейген бола. Демек, ону гезлери акъгъа айлана. Гъалиге ерли бу аврувдан адам сав болмай деп санала эди. Бусурман алим буса, шолай гезлени янгыдан гереген этеген тамчылар чыгъара. Шо ойгъа ону эсгерилген аят гелтире. Неге сокъур Якупну бетине гелек ташлагъанда ол гереген бола деп, алим ойлашма башлай. Ойлаша туруп, ол гелек сув болгъан деген пикургъа геле. Шолайлыкъда, ол терлегенде адамдан чыгъагъан сувну терен кюйде ахтармагъа башлай. Терни жыйып, ол шондан бир тамчыны гёрмейген гезню бебейине тийдире. Шо мюгълетде гез гереген бола. Белгили болгъаны йимик, адам терини ичиндеги 60 веществуну арасында акъгъа айлангъан гезню гереген этегени де болгъан! Бу ойгъа гелген алим Европада да, Америкада да белгили бола ва ишине хас патент де ала. Шолайлыкъгъа етишмеге оьгар Къуръан аят ел гёрсетген.

Аллагъу тала бизге барыбызгъа да динибизни ахтармагъа да, ачыкъ кюйде билмеге де имканлыкъ берсин!

Кимни артындан юрююк?

Мугъаммат Къурбанов.

Бусурманланы арасында питне ва бир-бирин суймейгенликни болдурма сююп, гъалиги вагъабылар дёрт де мазгъапны бирисине де гере юрюмеге ярамай деп айта. Аслу гъалда бу гъакъда олар булай дей: имамлар яда машгъур алимлер гъукму чыгъарагъанда терс ел гёрсетмеге бола, Пайхаммар ﷺ буса, янгылышдан Аллагъ булан сакълангъан ва шо саялы янгыз ону артындан юрюмеге, ону гъадислерине къыйышывлу яшамагъа герекиз, дёрт де мазгъапны имамларын къююп. Шолайлыкъ булан вагъабылар айтмагъа сюеген кюйде, дёрт де мазгъапны имамлары бир елда, Пайхаммар ﷺ – башгъасында.

Шолай деп айтмакъ – имамланы ва олары елу булан барагъанланы билмей-

генликден гъасил бола. Эгер де биле эди буса, олайлар мазгъапны имамларны артына тюшмеге герекини инкар этмес эди. Неге тюгюл имамлар мазгъапны Къуръан аятланы, гъадислени ва Шариатны гъакъында яхшы билегенлени пикурсуну асаланып яратгъан.

Имамлар оьзлени шакиртлерине тюз ел гёрсетип гетген. Олар бизге Къуръанны ва сюннетни тюз нечик англамагъа гереки гёрсетди ва шондан Шариат гъукмулар чыгъартды. Простой бусурманлар оьзлер этип болмажакъны этдилер. Шо саялы динибизни сакълама сюе буса, биз къайсы буса да бир имамны сайлап, шону мазгъабына гере юрюмеге герекиз. Шолайлыкъгъа Къуръанны «Анбия» деген сурасыны, 7-нчи аятында булай далил бар (маънасы): «Эгер оьзюгюз билмей бусагъыз, билими барлагъа сорагъыз!»

Бу аятда Яратгъаныбыз Къуръангъа ва гъадислеге тюгюл, билими барлагъа асаланыгъыз дей, неге тюгюл авамлар Къуръанны ва гъадисни англап битмес.

Ойлашып къарайыкълар: Къуръангъа ва Пайхаммарны ﷺ сюннетине

гере ким юрюй – дёрт де мазгъапны имамларымы яда олары инкар этегенлерми? «Хашият» деген китабында Ибн Абидин имам Абу Гъанифа булай айтгъан деп яза: «Гъакъ герти гъадис мени мазгъабым». Ол гъадисге гере юрюген гиши ону мазгъабындан чыкъмас деп де къоша. «Аль-Жами» деген китапта Ибн Абдул Бар имам Маликни бу сёлерин гелтире: «Гертиден де, мен тюз болуп болмагъа да, янгылышмагъа да боламан – сиз буса, Къуръангъа ва сюннетге къыйышмайгъан затгъа къарагъыз ва шону ягъада къююгъуз». «Аль-Мажму» деген китапта буса, Ан-Навави имам Шафии булай айтгъан деп гелтире: «Эгер мени гъукмуларымда сиз гъадислеге къыйышмайгъан затланы тапсагъыз – мени гъукмуу къююп, гъадисге гере этигиз». Бары да имамлар ва олары шакиртлери Къуръангъа ва сюннетге бу кюйде юрюй эди.

Оьрде айтылгъан сёлер ачыкъ этеген кюйде, Пайхаммарны ﷺ елу да, мазгъапны имамларыны елу да бир ва биз де шогъар гере юрюйбюз. Аллагъгъа шюкюр, Оьзюню рагъмусуна гере бизге пайхаммарланы варислери – имамланы бергенине. Гъадис-

де шо гъакъда булай айтыла: «Билегенлер мени варислерим». Шолар да бар тура, биз имамланы инкар этеген гъалиги билимсиз авамлагъа тынгламагъа герекизми дагъы?! Бир-нече арап сёз билген булан яда арап улкелерде яшагъан булан Къуръандан ва гъадислерден Шариат гъукму чыгъарып болардай алим болуп къалмай чы! Амма муна шулай авамлар бусурманланы арасында питне ва оьчлюк болдура.

Мазгъапны инкар этегенлер оьзлер кимни артындан юрюй экен? Олар Мугъаммат ибн Абдул Вагъгъапны, Албанини, Ибн Базны, Усайминни ва оьзгелени артындан юрюй экен. Гъали болгъан чакъы белгили йимик, эсгерилген адамлар даим оьчлюк ва питне ййып юрюген. Дюньядагъы бир уллу алим де гери урмайгъан Пайхаммарны ﷺ бу герти варислерин инкар этип, гъалиги ялгъан салафитлер питнечилени елундан тайышмай. Олары бирисине сама да, «муаллимин» къой десент, шосагъат капирикде айыплама гъазирлер.

Бизин девюрню питнесинден Аллагъ сакъласын! Амин.

Таржамату «мухтасар»

Шихаммат къади Эрпелили

(Башы алдагъы номерлерде)

БИСМИЛЛАГЪИ ПРАГЪ-МАНИ ПРАГЪИМ

БИСМИЛЛАГЪИ – бир Аллагъны аты булан башлайман. АР-РАГЪМАНИ – дюньяда гавургъа да, бусурмангъа да бир йимик языкъсынып рагъму этеген. ПРАГЪИМ – ахыратда хас муъмин къулларына языкъсынып рагъму этеген бир Аллагъны аты булан башлайман. АЛ-ГЪАМДУ – гъар макътав. ЛИЛЛАГЪИ – Аллагъгъа хасдыр. РАББИЛ ʼАЛАМИНА – бары да аламны яратып есси болгъан. ВА-ССАЛАТУ – уллулукъгъа ябушгъан рагъмат. ВА-ССАЛАМУ – балагълардан саламатлыкъда. ʼАЛА МУГЪАММАДИН – Мугъаммад пайхаммаргъа босун. ВА ʼАЛА АЛИГЪИ – оъзюню агълюсюне де босун. ВА АСГЪАБИГЪИ – оъзюню асгъапларына да босун. АЖМАʼБИНА – барысына да босун!

АММА БАʼДУ – Андан2 сонг. Аллагъгъа макътав этип, пайхаммаргъа салат саламдан сонг. ФАГЪАЗА – шу. КИТАБУН – китапдыр. МУХТАСАРУН – оъзюню къысгъартгъан. МИН КУТУБИЛ ФИКЪГЪИ – фикъгъи3 илмуну китапларындан алып. ВА ГЪАЙРИГЪА – шулардан оъзге тавгъид4 китаплардан да алып. ʼАЛА МАЗГЪАБИЛ ИМАМИ ШШАФИʼИЙ – шу фикъгъи китаплар имам Шапиини5 мазгъабына тигип этилген гъалда. Не учун къысгъартгъан шолардан бу китапны десе: ЛИЯКУНА – шу китап болмакъ учун. КЪУТАН – оъзю бютюнюк этип. ЛИЛ МУБТАДИʼИЙ – янгы башлап охуйгъан гишиге. ФИ ДИНИГЪИ – оъзюню динин де. ВА ТАСГЪИЛАН – тынч да этмакъ6 учун. ЛАГЪУ – шо янгы башлайгъан гишиге. ЛИЛ ГЪИФЗИ – юрегинде сакъламагъа. ВА БИЛЛАГЪИ – Аллагъ буландыр. АТ-ТАВФИКЪУ – яхшылыкъны ёлуна тюзелип, яманлыкъдан сакъланмакъ.

КИТАБ АЛ-ИМАНИ ВА-ЛИСЛАМИ ВА ССУННАТИ – Иманны, исламны, суннетни баян этеген китапдыр.

ИʼЛАМ – Сен бил: АННА УСУЛ АД-ДИНИ – динни аслулары. СЯЛАСЮ ХИСАЛИН – уьч затдыр. АЛ ИМАНУ – Мугъаммад пайхаммарны да, Мугъаммад пайхаммар айтгъан бары да затланы да герти этип иман салмакъ – бириси. ВАЛ ИСЛАМУ – Аллагъ Таала «эт» деп буюргъан затланы этмеге, «къой» деп гери ургъан затла-

ны къоймагъа, юрегин тынчайтып7, боюн болмакъ8 – экинчиси. ВА ССУННАТУ – пайхаммарны суннетине табиъ9 болмакъ – уьчюнчюсю.

АММАЛ ИМАН – Иман салмакъны айтсакъ. ФАГЪУВА – шу иман салмакъ деген: АН ТУʼМИНА – сен герти этмакъсан10. БИЛЛАГЪИ – Аллагъны бирлигин. ВА МАЛАʼБИКАТИГЪИ – Аллагъны малайиклерин де. ВА КУТУБИГЪИ – Аллагъдан тюшген китапланы да. ВА РУСУЛИГЪИ – Аллагъны элчи пайхаммарларын да. ВАЛ ЯВМИЛ АХИРИ – Кыямат гюн болажакъны да. ВА БИЛ-КЪАДАРИ – Аллагъны къадарын да. ХАЙРИГЪИ – къадарны яхшысы босун тюзелмакъ11, яхшы амаллар этмакъ12 йимик. ВА ШАРРИГЪИ – къадарны яманны босун адашмакъ, асси ишлер этмакъ йимик. МИН АЛЛАГЪИ ТАʼАЛА – Аллагъу Тала къадар этмакъ буландыр деп.

ВА АММА МАʼНАЛ ИМАН БИЛЛАГЪИ – Аллагъны герти этип иман салмакъны маънасын айтсакъ. ФАГЪУВА – шуну маънасы. АН ТАБТАКЪИДА – сен юрегин токъташдырмакъсан13: АННАЛЛАГЪА ТАʼАЛА – гъакъ Аллагъу Таала. АГЪАДУН – Оъзю бирдир деп. ЛА ШАРИКА ЛАГЪУ – Оъзюне ортакъчысы ёкъдур деп. КЪАДИМУН – Оъзю бурунгу14 деп. ЛА АВВАЛА ЛАГЪУ – Оъзюне аввал ёкъдур, Оъзю аввалдыр деп. ГЪАЙЮН – Оъзюню тирилиги-савлугъу даимдир деп. ЛА ЯМУТУ – Оъзю оьлмежакъдыр15 деп. БАКЪИН – Оъзю гери къалажакъдыр деп. ЛАМ ЯЗАЛ – Оъзю Аллагълыкъдан таймагъандыр. ВА ЛА ЯЗАЛУ – таяжакъ да тюгюлдюр. САМИʼУЛ АСЪВАТИ – бары да тавушланы эшитидир. БАСЫРУЛ МУБСАРАТИ – оьзлени гёрмеге имкан болагъан-ярайгъан затланы барысын да гёредир. ʼАЛИМУЛ АШЪЯʼБИ – бары да затланы биледир. КУЛЛИГЪА – барысын да. МУТАКАЛЛИМУН – Оъзю даим сёйлейдир. МАРʼБИЙЮН – Оъзю гёрюнедир. ФИЛАХИРАТИ – ахыратда женнетни ичинде. ЛИЛ МУʼМИНИНА – Оъзю муъмин къулларына. КЪАДИРУН – Оъзюню гючю етишедир. ʼАЛА КУЛЛИ ШАЙʼБИН – гъар затгъа. МУРИДУЛ ХАЙРИ – яхшы амалны да гиши Аллагъ сююп этедир. ВА ШШАРРИ – яман амалны да гиши Аллагъ сююп этедир. ВА ЛАКИН – нечик де, ай яман амалны Аллагъ сююп этсе де. ЛАЙСА ЯРДА – Аллагъны разили-

ги ёкъ. БИ ШШАРРИ – яманлыкъгъа.

ВА ТАБТАКЪИДА – Дагъы да сен юрекни токъташдырмакъсан: «АННА ЖАМИʼА СИФАТИЛЛАГЪИ ТАʼАЛА – Аллагъу Тааланы сыпатларыны барысы да. МИН КАВНИГЪИ – Аллагъ Оъзю болмакъ йимик. ГЪАЙЯН – даим сав-тири болуп. САМИʼАН – даим эшитеген болуп. БАСЫРАН – даим гёреген болуп. ВА ГЪАЙРАГЪА – шулардан оъзге сыпатлары да. КЪАДИМУН – барысы да Оъзю йимик къадимдир-бурунгу16 дур. ЛА ЯШБАГЪУ – Аллагъ Оъзю ошамайдыр. БИ-ШАЙʼБИН – бир затгъа да. ЛАЙСА КАМИСЪЛИГЪИ – Оъзюне ошпап да ёкъдур. ШАЙʼБУН – бир де зат» деп юрекни токъташдырмакъсан.

ВА ТАБТАКЪИДА – Дагъы да сен токъташдырмакъсан: АННАГЪУ – гъакъ Аллагъу Таала. ЛАЙСА ЛАГЪУ – Оъзюне ёкъдур. МАКАНУН – бир ер. ВА ЛА ЖИГЪАТУН – бир якъ да, ай Аллагъу Таала Оъзю турмагъа макангъа-ерге гъажатлы тюгюлдюр, макансыз турадыр. Оъзюню уьстю, тюбю, онг яны, сол яны деп айтмагъа Оъзюне бир якъ да ёкъдур. ВА ЛА ЮГЪАЙИРУГЪУ – Оъзюню алашындырмайдыр. АЗМАНУН – заманлар гетмакъ16 (гиччи-уллу, яш-къарт болуп). ВА ЛА ЯТАГЪАЙЯРУ ʼАЛАЙГЪИ ЗЗАМАНУ – заман Оъзюне де алышынмайдыр (къыш-яз, суукъ-исси болуп).

ВА ТАБТАКЪИДА – Дагъы да сен юрекни токъташдырмакъсан: БИ АННАЛЛАГЪА ТАʼАЛА – гъакъ Аллагъу Таала. ХАЛАКЪАЛ ʼАЛАМА – бары да аламны яратгъан деп. БАʼДАГЪА – бирлерин яратгъан деп. ЛИЛ БАКЪАʼБИ – ёкъ болмай гери къалмагъа. ВА БАʼДАГЪА – бирлерин яратгъан деп. ЛИЛ ФАНАГЪИ – ёкъ болуп пана17 болмагъа деп. ФА АММАЛ ʼАРШУ – аршуррагъман18. ВАЛ КУРСИЙЮ – курс19 да. ВАЛ ЛЛАВГЪУ – лавгулмагъфуз20 да. ВАЛ КЪАЛАМУ – къалам да. ВА СУРУ ИСРАФИЛА – Исрапил малайик чалагъан сюр да. ВАЛ ЖАННАТУ – женнет де. ВА ННАРУ – жагъеннем де. ВА МА ФИГЪИМА – шуланы экисини де ичиндеги ниъматлар да, азаптар да. ФА ХАЛАКЪАГЪА – шуланы барысын да Аллагъу Таала яратгъан деп. ЛИЛ БАКЪАʼБИ – гери къалмагъа. ВАЛ АРВАГЪА – жанланы да гери къалмагъа яратгъан деп. ФИ АСАГЪГЪИЛ КЪАВЛАЙНИ – жанланы гъакъында хилап21 тюшген эки де сёзю асагъгъында22.

ВА АММА МАʼНАЛ

ИМАН БИ-МАЛАʼБИКАТИГЪИ – Аллагъны малайиклерине иман салмакъны маънасын айтсакъ. ФАГЪУВА – шологъа иман салмакъны маънасы. АН ТАБТАКЪИДА – сен юрекни токъташдырмакъсан: БИ АННАЛ МАЛАʼБИКАТА – малайиклер. ʼИБАДУЛЛАГЪИ – Аллагъны къуллары деп. ЯʼБУДУ НАГЪУ – оьзлер Аллагъгъа къулдукъ этеген. ВА ЛА ЯʼСУНАГЪУ – оьзлер Аллагъгъа асси де болмайгъан. ЛАГЪЗАТАН – гёз юмуп гёз ачгъынча къадарда. ВА ГЪУМ – шо малайиклер. МАХЛУКЪУНА – оьзлени Аллагъ яратгъандыр. ЛА ЯʼКУЛУНА – оьзлер ашамайдыр. ВА ЛА ЯШРАБУНА – оьзлер ичме де ичмейдир. ВА ГЪУМ – шо малайиклер. ЯМУТУНА – оьледирлер. Амма Исрапил малайик аввалгъы23 сюрню чалгъанда24, барысы да бирче оьледир. Шо замане болгъунча бириси де оьлмейдир. ВА ЮБЪАСЮНА – сонг экинчи сюр чалгъанда, бары да махлукъат бирче оьзлени тиргизме де тиргизедир. Исрапил малайик экинчи сюрню чалмакъдан башлап болур Кыямат гюн. Эки де сюр чалмакъны арасы къыркъ йыл болур.

ВА АММА МАʼНАЛ ИМАН БИ-КУТУБИГЪИ – Аллагъу Тааладан тюшген китаплагъа иман салмакъны маънасын айтсакъ. ФАГЪУВА – шону маънасы. АН ТАБТАКЪИДА – сен юрекни токъташдырмакъсан: АННА ЖАМИʼА МА АНЗАЛАЛЛАГЪУ ТАʼАЛА – Аллагъу Таала тюшюрген затланы барысы да. МИНАЛ КУТУБИ – китаплардан. КА ТТАВРАТИ – Таврат йимик. ВАЛ ИНЖИЛИ – Инжил де йимик. ВА ЗЗАБУРИ – Забур да йимик. ВАЛ ФУРКЪАНИ – Къуръан да йимик. ВА ГЪАЙРИГЪА – шулардан оъзге Аллагъдан тюшген китаплар да. КАЛАМУЛЛАГЪИЛ КЪАДИМУ – барысы да Аллагъу Тааланы къадим болгъан сёзюдюр. ГЪАЙРУ МАХЛУКЪИН – оъзю яратылынмагъандыр, Аллагъу Тааланы заты25 булан тургъан къадим сёздюр.

ВА АММА МАʼНАЛ ИМАН БИ-РУСУЛИГЪИ – Аллагъу Тааланы элчи пайхаммарларына иман салмакъны маънасын айтсакъ. ФАГЪУВА – шуну маънасы. АН ТАБТАКЪИДА – сен юрекни токъташдырмакъсан: АННА ЖАМИʼА РУСУЛИЛЛАГЪИ ТАʼАЛА – Аллагъу Тааланы элчи пайхаммарларыны барысы да. МУБЪУСЮНА – оьзлени Аллагъу Таала йибергендир деп. ИЛАЛ ХАЛКЪИ – халкъгъа. БИЛ-ГЪАКЪКЪИ – гъакъ герти динни билдирмеге. ВА ГЪУМ

– шо элчи пайхаммарлар. ХАЙРУЛ БАШАРИ – бары да адамланы яхшыларыдыр, гъатта бары да махлукъатланы яхшыларыдыр.

ВА ХАЙРУ ННАСИ БАʼДА-ГЪУМ – элчи болгъан босун, элчи болмагъан босун, пайхаммарлардан сонг адамланы чинк яхшысы. АБУ БАКРИН – Абубакардыр. СЮММА – Абубакардан сонг яхшысы. ʼУМАРУ – Умардан сонг яхшысы. ʼУСЪМАНУ – Османдыр. СЮММА – Османдан сонг яхшысы. ʼАЛИЙ-ЮН – Алидир. РИДВАНУЛЛАГЪИ ТАʼАЛА – Аллагъу Тааланы разилиги босун. ʼАЛАЙ-ГЪИМ – оьзлеге. ВА ʼАЛАЙ-НА – шоланы сюеген бизге де. АЖМАʼБИНА! – барыбызгъа да!

- 1 Босун – (диалект гёлемде): болсун.
- 2Андан – (эсги адабият гёлемде): ондан.
- 3 Фикъгъи – фикъгъу, бусурманланы юриспруденциясы, токъташгъан аслу къанунлары.
- 4 Тавгъид – Аллагъны бирлигин далил этеген.
- 5 Уллу иман Мугъаммад аш-Шапи (Шафиʼи), мазгъапны юрчюсюн салгъан алим; 820-нчы йылда дюньядан гетген.
- 6 Этмакъ – этмек. (Шихаммат къадини асарында бир-бир сёзлер алдагъы Темирханшура диалектдеги гёлеминде язылгъан. Олай сёзлеге баянлыкъларыбызда англатыв беребиз).
- 7 Йимышатып деген маънада.
- 8 Боюн алмакъ – бойсынмакъ, таби болмакъ, мутиъ болмакъ.
- 9 Табиъ – таби, мутиъ, бойсынагъан.
- 10 Этмакъсан – этмексен, этмелисен, этмеге герексен.
- 11 Тюзелмек.
- 12 Этмакъ – этмек.
- 13 Токъташдырмакъсан – токъташдырмагъа герексен, юрегин булан мекенли инанмагъа тарыкъсан.
- 14 Бурунгу – бырынгъы, эжелги.
- 15 Оьлмежекдир.
- 16 Гетмек.
- 17 Пана – заманлыкъ, даимлик тюгюл.
- 18 Аршуррагъман – кёлени инг бийикдеги къаты.
- 19 Курс – курси, бийикде олтурагъан ер, тах.
- 20 Лавгул-магъфуз – гъар адамны оьз талиги эжелденюкъ язылгъан китап: дюньяда алдыерли болгъан ва гележекде болажакъ гъар-бир зат язылып, кёкде сакъланып турагъан сыйлы язывлу такъта.
- 21 Хилап – эришивлю, бир-бирине къаршы.
- 22Асагъгъ – лап да тюзю, инг гертиси.
- 23Аввалгъы – биринчи, лап башлапгъы.
- 24Чалмакъ – (мунда): сокъмакъ, музыка алатда аваз чыгъармакъ.
- 25 Заты – (мунда): оьзлюю, гъакългъы.

Гъазирлеген **Гъ. Оразаев**
(давамы гелеген номерде)

Очарга

Кьочгьар, Мамаш ва Инив.

Мамаш: Ассаламу алейкум, аявлу кьурдашлар!

Кьочгьар: Ваалейкум салам!

Инив: Ваалейкум салам!

Мамаш: Янгы хабарны эшитгенми-сиз? Бизин яклы мухбирлеге йыракь-дагы Америкада да савгьат береген болгьан.

Инив: Бигь! Не саялы?

Мамаш: Милицияны сёеген саялы.

Кьочгьар: Олай буса агьачлыкь-лардагылагьа да нечик буса да савгьат бермеге тарькьдыр: олар да болагьан кююнде яшамагьа уйьрете чи.

Инив: Тюз айтасан, ёлну кьыркьып чыкьсанг – башсыз кьаларсан!

Мамаш: Кьыйышагьан зат тьогюл хари! Милицияны гьакьында яманлыкьлар язагьан тиштайпаны савгьатлай, ону тарбиялагьанлар буса, эсгерилме де эсгерилмей.

Инив: Савбол чы кьайдагы зат?! Милициягьа кьаршы иш этсе, агьачлыкьдагылагьа жагьаннем гьёрсетер.

Мамаш: Адилли болмай чы дагы. Кьайда буса да арза сама да язайкьмы?

Кьочгьар: Ончакьы кепин бузма зат ёкь мунда: Америкада савгьатлар кёплеге етишер. Не эте, олар агьачлыкьдагылагьа кьызгьанамы деп эсигизге гелеми? Америкалыкьлагьа яхшы иш этегени саялы олагьа да пай чыкьмай кьалмас.

Инив: Масхара масхара булан, тек Америка кьайда, биз кьайда? Бизде не

болуп турагьанны, ким не зат этегени олар не биле?

Мамаш: Кьой гьали, бир зат да англамайгьанда йимик болма. Америкалыкьлар янгыз гьали тьогюл, йигирма, отуз йыл, ондан алда да бизин ич ишлерибизге баш сукьмагьа кьарай.

Инив: Олагьа о не этмеге тарькь?

Кьочгьар: Сен тарькь тьогюл бусанг да, бизин тавларыбыз, бизин элибиз ятлагьа нече де аявлу, нече де тарькь. Ватаныбызгьа ес болмагьа сюегенлер азмы?

Инив: Кьурдашлар, о чу кьайыр-мас. Эсигиздеми ерли газетлер оьлген министрни танкьыт этеген кюю? Кюйге кьарагьанда савгьат берилмекни шо да себеплени бириси болгьан.

Мамаш: Мен эшитген йимик, россиялы мухбирлер де берилген шо савгьатгьа бек сююнген. Кюйге кьарагьанда, олар да дагыстан милициядан таза ялкьгьан.

Кьочгьар: Шолардан чы биз де таза ялкьгьанбыз. Формасын да гийип, автомат да тагьып, пирьавун-

лар йимик тёшюн чыгьарып йимик юройлер...

Мамаш: Тюз айтасан, ялкьгьанбыз дагы эби ёкь кюйде: бир якьдан оларп, башгьа якьдан – агьачлыкь-дагылар. Простой халкьгьа кьайда кьачма тарькь?

Инив: Бир журналист айтгьан кюйде, милициягьа кьаршы дав этеген гиши утдурмай кьоймас. Шо саялы милиция хатир этер деп умут этмеге тьошмей.

Инив: Французлар бары да иште кьатын кьошулуп бола дегенин эшитген эдим.

Инив: Гертиден де, тиштайпалар кёп зат этмеге бола. Ол эришдиртип де, ярашдыртып да, аякьларын сибирип де арев бажара.

Мамаш: Сен нени гьакьында айтасан?

Инив: Оьзюнюки эсеме гелип гетди хари. О-бу етишмей деп, даим кант этип тура. Кьарт болгьанда уйню онгармагьа сюемен дей. Язда авлетлерибизни яшлары гелгенде арев тьогюл дей. Сайки, тамларыбыз ёлакь-ёлакь, батгьан, сырлама, обой тутмагьа яхшы дей.

Кьочгьар: Кьырдагы кьышны вакьтисинде шо булгьавургьа гирмеге авара экен! Чагьыгьыз да яш тьогюл чю.

Инив: Шолай деп огьар англамагьа кьара чы! Яшларыбызгьа мени устьюмде арза этмеге башлагьан, кьайдан да алдым шогьар телефон?

Осман Гьалилов
язып онгаргьан.

СОРАВ - ЖАВАП

– Кьатынгишиге шалбар гийме гюнагьмы?

–Шалбар гиймек гюнагь тьогюл, амма кьызьяшлар шалбар гиегенде устьюнден гёлек гийме тарькь.

–Оьлген адамгьа кьара затлар гийме яраймы? Оьлюге зарал боламы?

–Оьлюню кьардашлары кьара опуракь гийген булан огьар зарал болмай, китапда язылагьан кюйде, акь затлар гийме арев бола.

–Олюге оьлген гюнюнде зикир этсе яхшымы, яда садагьа этсе пайдалымы?

–Башгьа тьогюл. Не этсе де: садагьа болсун, зикир болсун, Кьурьан охумакь болсун, шо гюнден башлап этсе яхшы бола, неге десе оьлген адам шологьа кьарай деп айтгьа.

–«Ассалам» газетни ташлама яда башгьа кьуллукьлагьа кьоллама яраймы?

–«Ассалам» газетни ташламагьа ярамай, шо кюйде оьзге кьуллукьлагьа да кьолламагьа ярамай, нас ерлеге де салмагьа гьарам, неге тьогюл бу газетде Аллагьны атлары да бар, Кьурандагы аятлар, гьадислер де язылгьан.

–Устаздан алгьан кьуллукьгьумну намаз жувунуп да, бир-бир де намаз жувунмай да этилген гезиклер болгьан. Намаз жувунмай этилген кьуллукь кьабул болмай деп эшитип бек гьыйыналаман. Тюзю эшиттеним?

–Зикир охуйгьанда намазгьа жувунгьан гьалда болмакь борч тьогюл. Китапларда язылгьан кюйде, зикир охуйгьанда, кьуллукьну этегенде намазгьа жувунгьан гьалда этмек яхшы эдеплерден санала.

–Мен тайский бокс булан машхулман, шо спорт гьарам деп эшитген эдим, шо гертими?

–Кьаркьараны чыныкьдырмакь учун машхул болмагьа ярай, тек ябушмагьа ярамай.

–Оьлген адамгьа «Кьулгьу» охумакь учун нече гюн ююме тарькь? Ондан пайда боламы оьлюге?

–Мекенли нече гюн охулма герек деп китапларда токташтырылмагьан. Шону охума не заманда да ярай, охугьан «Кьулгьулардан» пайда болмаса, не затдан болажакь дагы?

–Кьабурдагылагьа яхшы болсун учун не зат охума герек?

–Кьурьан охумагьа, зикир этмеге, салават салмагьа, оьлгенни атындан садагьа оьлешмеге яхшы.

–Эр-кьатын ювукь болгьан сонг, киринегенде негетни тьоз нечик этмеге герек?

–Негетни сув кьаркьарагьа тийген заманда эте. Негетни юрегинбулан этме тарькь. Тили булан этмеге сюннет, юрек булан фарз.

–Жамият намазгьа кьошулуп тёлев намазынгьны кьылмагьа яраймы?

–Тёлев намазны жамият булан кьылма ярай.

–Мен бир уланны сюе эдим, ол буса, магьа сёйлемей. Шо магьа сёйлесин учун, мени суйсюн учун не этме тарькьман? Шо мени булан болсун учун кёмек этме боламысыз?

–Адамны суймеге ярай, амма улан кьыз булан сёйлемеге ярамай. Дуа этигиз, Аллагьгьа тилегиз.

–Гелешмиши булан телефондан сёйлемеге яраймы?

–Гебин кьыймагьан буса, ярамай.

–Кьатынны рази болмай, устьюне кьатын алса гюнагь боламы?

–Биринчи кьатынына сорамай бирдагысын алмагьа эрини толу ихтияры бар.

–Телефондан таба эр кьатынны гебини бузуламу? Эгер де эри: «Мен шу кьатынны (атын да айтгьып) уьч керен салдым» – деп айтса?

–Бузула.

–Мен кьатыным булан яшайгьаным 20 йылдан артыкь бола. Бизге гебинизни янгьыртма тарькь тьогюлмю?

–Бир де тарькь тьогюл. Уйленегенде этилген гебин таманлыкь эте, шону янгьыртмагьа себеп ёкь.

–Тувгьан гюнюн белгилемеге яраймы, савгьатлар бермеге яраймы?

–Тувгьан гюнюн белгилемеге ярамай, шону маьанасы ёкь, бусурман адам учун шо байрам тьогюл. Савгьат бермеге буса, нечакьы да ярай ва яхшы да дюр, неге тьогюл шолар бусурман аралыкьланы ювукь эте, гелишлик болдура.

–Бусурман тьогюллеге садагьа оьлешме яраймы?

– Оьзюню аслу касбусу гьисапда тиленчиликни танлагьанлагьа садагьа оьлешмесе яхшы. Бусурман тьогюллеге садагьа оьлешивде гери урув ёкь, тек олагьа кьурбан сююлгьан эт берилмей ва ораза айда гюндюз вакьтиде олагьа аш берме де тьошмей (ким биле олар ярыкь заманда бергенигизни ашап кьоймакь бар).

Оылгенни сюеги ёкъ буса да, о оьлюге жаназа кыылмагъа яраймы? Шону айры шартлары бармы?

— Оылгенни сюеги ёкъ буса да огъар жаназа кыылмагъа ярай. Жаназа кыылагъанлар да, оьлюню сюеги де бир юртну, шагъарны ичинде буса, жаназа кыылынагъанда сюек оланы артында болмагъа герекмей. Демек, жаназа кыылынагъан вакътиде бир юртда, шагъарда буса сюек ал якъда болмагъа шарт (йыракъда буса да). Эгер оьлю башгъа юртда, шагъарда болуп, жаназа башгъа ерде кыылына буса бу шартны гысапгъа алмаса да ярай.

Къайнатадан намаз жувунгъанлыкъ бузуламы?

— Махрамдан намаз жувунгъанлыкъ бузулмай. Махрам деп айта уйленмеге ярамайгъан адамынга. Мунда оланы уьч тюрлюсюн

айырмагъа герек: къардашлыгына, эмчек къардашлыгына ва уйленивюне гёре.

Къардашлыгындан етти махрам бола: ата (атасыны атасы, ону да атасы...), ана (анасыны анасы, ону да анасы...), улан (улананы уланы, ону да уланы...), кыыз (кызыны кызы, ону да кызы...), атасыны ва анасыны янындан агъай, кыызардаш, атасыны ва анасыны янындан эгечиси, кыызардашыны яда уланкъардашыны авлетли.

Эмчек къардашлар: къан къардашлар йимик геле.

Уйленивге гёре: къатыныны анасы, атасыны къатыны (уллатасыны къатыны...), уланыны къатыны (ону да уланыны къатыны...), эрини атасы, къатыныны авлетлери.

Бары да эсерилгенлер махрам санала ва олагъа махрам булан байлавлу бары да шартлар гъакъ зат.

Ашайгъанда сёйлеме яраймы?

— Ашайгъанда булай эдеплени билмеге герек: алдынгдагы затны ашамакъ, ашны уьстюне иелме герекмей, ятып яда таянып ашама ярамай, ашайгъан вакътиде гъарам затны эгермей сёйлемек.

—Сигарет тартса, намаз бузуламы? Шо гъакъда дагы не айтар эдигиз?

—Сигарет тартса, намаз бузулмай. Амма бу яман мердешни, хасиятны болгъан чакъы тез ташламагъа герек, неге тююл шо адамны савлугъуна тувра зарал гелтире. Шо гъакъда гиччи яшлар да биледир. Къаркъарасына зарал этеген гиши буса, бу дюньяда да кыйналажакъ авруп, ахыратда да шогъар жавап бережек.

Аявлу охувчулар, "Мобильный байлавлукъ" деген рубрика-бызгъа SMS-лер геле. Тюнде шоланы беребиз. Шолагъа сиз де язмагъа боласыз. Бизин номерибиз: 8988-222-97-44

— Маркача намазны яссы намаз болгъанча кыылса, къабул боламы? Айтагъаным, яссы намазгъа беш минут къалып маркачаны кыылмагъа яраймы?

— Инг башлап, уьзюрю себеп болмай туруп бир намазны да артгъа салмагъа ярамайгъан билмеге тарыкъ, хасокъда маркача намазны. Амма яшавда не де болуп къала ва намаз заманында кыылынмай къалагъан гезиклер бола. Шолайлыкъда, етишип гелеген намазгъа азан чакъыргъанча кыылынмай къалгъан алдынгдагы намазны кыылмагъа ярай. Гъатта бир ракаатны кыылып битген сонг, азан чакъырмагъа башлагъан буса да, шо намаз заманында кыылынган деп санала. Амма шолай кыылынган намазгъа зувап язылмай деп айтыла, янғыз борч кютюлген бола.

— Намаз кыылагъан адамгъа бийимеге яраймы? Ярамай буса, неге? Бусурман адамгъа йиыбанмагъа ярамаймы дагы?

— Шариатны къанунлары бийивню гери урмай, эгер шу шартлар сакълана буса:
 — макъамлар шариат къабул этеген алатларда согулмагъа герек;
 — эргишилер къатынгишилерден айры бийимеге герек, эркъатын бирче бийимеге бола;
 — бийив адамны менлигине тиймеге герекмей.

—Тувуп уланым да оьлген, узакъ къалмай кыызым да оьлдю. Шолар учун не яхшы ишлер этмеге боламан?

—Гъакъылбалыкъ болмай оьлген яшлар учун этилеген ишлер кёп тююл.
 Уланынг тувуп аваз да чыгъармай оьлген буса, шо саялы жаназа намаз кыылынмай.
 Мунда кёбюсю иш ата-анадан гъасил бола, масала, маслагъат этмеге къарап, Аллагъ берген — Аллагъ жыйгъан деп, кыычырыкълар, токъалашывлар этивден сакъланмагъа болса, яш да, ата-анада женнетде ёлугъажакъ деп ёрала.

— Бусурман адам къазаватда дав этегенде, душманланы оьтюреме деп, оьзюн оьлтюрмеге яраймы?

— Бу бек четим масъала. Шариатда бусурман адам оьзюн оьлтюрмеге ярамай деп токъташдырыла, тек герти къазаватда Ислам дин учун жаным кърбан этмеге яратыла. Амма шо не гезиклер, не заман ва не муратлар учун этиленни мекенли билмеге тарыкъ.

Рызкыны артдырмакъ, берекет учун Къуръандан къайсы сураланы охумагъа тарыкъ, нечик дуалар ва ибадат этмеге тарыкъ? Шо муратлар учун не йимик ишлерден сакъланма тарыкъ?

—Рызкыны аз этеген ишлер: гюнагъ ишлер этив, айрокъда ялгъан айтыв; эртенги намазны вакътиси гелгенде юхламакъ; узакъ заман юхламакъ (8 сагъатдан артыкъ юху); авртаын да ачып, яп-ялангъач юхламакъ; сув ярывун ялангъач кюйде этив; сув ярывун эре тургъан кюйде этив; киринме гъажатлы даражада (шогъар жунуб деп айтыла) ашамакъ; хырына таянып ашамакъ; ашны къалды-къулдуларын сан этмейгенлик; согъанны ва самурсакъны къабугъун ялатмакъ; къумачны гесеги булан сибирмек; гечеги вакътиде сибирмек; уьйню узакъ заман сибирмей кюймакъ; уллу адамлагъа гьюрмет этмей, оланы алдына чыгып юрюмек; ата-анагъа атын айтмакъ; посагъада олтурмакъ; эшик хырлагъа таянмакъ; гъажатханада намаз жувунмакъ; уьстюндеги опуракъны чечмей тикмек; терлеген яда сув бетин опуракъ булан сибирмек; уьйде мьямы авну тайдырмай кюймакъ; нмаз кыылмай кюймакъ; намаз кыылагъанда табилкини (хушуъ) сакъламайгъанлыкъ; межитден эртен намаз кыылгъандокъ чыгып гетмек; базаргъа эртерек бармакъ; базардан геч къайтмакъ; авлетлерине яман дуа этмек; ата-анагъа яхшы дуа этмей кюймакъ; савут-

сабаны башын япмай кюймакъ; майчыракъланы уьфюрюп сёндюрмек; сынгъан къалам булан язмакъ; тишлери етишмейген таракъ булан башын тарамакъ; чалманы олтуруп байламакъ; иштанны олтуруп гиймек; кыызгъанчылыкъ; мал-матагъыны обтесиз артыкъ аявлар; мал-матагъыны якъ-якъгъа чачыв; эринчеклик; шариат къайдаланы пешемейгенлик.

Рызкыны болдурагъан, артдырагъан себеплер: садагъа оьлешмек; эрте турмакъ; аригъ язмакъ; илиякълыкъ; йымышакъ ва англашылагъан кюйде сёйлемек; намаз кыылагъанда табилкиден чыкмай, оьзюн тебен даражада гёрюв; зугъа намаз кыылмакъ; «аль-Вакия» деген сураны охумакъ, айрокъда ахшам, маркача намаздан сонг; «аль-Мульк», «аль-Музаммилъ», «ва лляйли иза ягъша», «алям нашрагъляка» деген сураланы охумакъ; межитге азан чакъыргъанча бармакъ; даим намаз жувунгъан гьалда турмакъ; эртенги намазны алдынгда кыылынагъан витру намазны да, шо вакътиде кыылынагъан оьзге суннет намазаланы да уьйде кыылмакъ; витру намаздан сонг дюньялыкъ хабарланы кюймакъ; гъажатлы болмагъан сонг, махрам буса да, къатынгишилени арасында кёп турмамакъ; бош сёзню юрютмемек; гъар жума гюнлер булай дуаны 70 керен охумакъ: «Аллагъумма агънини бигъалалика гъан гъарамика вакъфини бифазлика гъамман сивака».

Рузнама

Февраль

дни	Утренний	восх.	Обеден.	После-обеден.	Вечерн.	Ночной
1	5:28	7:02	12:09	14:44	17:06	18:35
2	5:27	7:01	12:09	14:45	17:07	18:36
4	5:25	6:58	12:09	14:47	17:10	18:39
6	5:23	6:56	12:10	14:49	17:13	18:41
8	5:21	6:54	12:10	14:51	17:15	18:43
10	5:18	6:51	12:10	14:54	17:18	18:46
12	5:16	6:48	12:10	14:56	17:21	18:48
14	5:13	6:46	12:10	14:58	17:23	18:51
16	5:11	6:43	12:10	15:00	17:25	18:53
18	5:08	6:40	12:09	15:02	17:29	18:55
20	5:05	6:37	12:09	15:04	17:31	18:58
22	5:02	6:34	12:09	15:06	17:34	19:00
24	4:59	6:31	12:09	15:07	17:36	19:03
26	4:56	6:28	12:08	15:09	17:39	19:05
28	4:53	6:24	12:08	15:11	17:41	19:08